

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (девети състав)

12 март 2020 година *

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Директива 2011/83/ЕС — Приложно поле — Договор за услуги — Член 2, точка 6 — Договор за услуги за превоз на пътници — Член 3, параграф 3, буква к) — Карти, даващи право на отстъпка от цената при последващо сключване на договори за превоз на пътници — Продажба на такива карти в интернет, без информиране на потребителите относно правото на отказ“

По дело C-583/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Висш областен съд Франкфурт на Майн, Германия) с акт от 13 септември 2018 г., постъпил в Съда на 20 септември 2018 г., в рамките на производство по дело

Verbraucherzentrale Berlin eV

срещу

DB Vertrieb GmbH,

СЪДЪТ (девети състав),

състоящ се от: D. Šváby, изпълняващ функцията на председател на състава, K. Jürimäe и N. Piçarra (докладчик), съдии,

генерален адвокат: G. Pitruzzella,

секретар: M. Krausenböck, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 24 октомври 2019 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Verbraucherzentrale Berlin eV, от J. Hennig и J. Christ, Rechtsanwälte,
- за DB Vertrieb GmbH, от B. Bräutigam, Rechtsanwalt,
- за чешкото правителство, от M. Smolek, J. Vlácil и S. Šindelková, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от B.-R. Killmann и C. Valero, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване е относно тълкуването на член 2, точка 6 и член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 304, 2011 г., стр. 64).
- 2 Преюдициалното запитване е отправено в рамките на спор между Verbraucherzentrale Berlin eV и DB Vertrieb GmbH относно условията за продажба в интернет на карта, даваща на притежателя си право на отстъпка от цената при последваща покупка на билети за превоз на пътници.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 27 и 49 от Директива 2011/83 гласят:
„27) Транспортните услуги включват превоза на пътници и превоза на стоки. Превозът на пътници следва да се изключи от приложното поле на настоящата директива, тъй като вече е уреден от друго законодателство на Съюза или — в случая на обществен транспорт и таксиметровите превози — е уреден на национално равнище. Разпоредбите на настоящата директива обаче, които защитават потребителите срещу начисляване на прекомерни такси при използването на платежни средства или срещу начисляването на скрити разходи, следва да се прилагат и за договорите за превоз на пътници. По отношение на превоза на стоки и отдаването на автомобили под наем, които представляват услуги, потребителите следва да се ползват със защитата, предоставена от настоящата директива, с изключение на правото на отказ.

[...]

- 49) Следва да съществуват изключения от правото на отказ както по отношение на договорите от разстояние, така и по отношение на договорите извън търговския обект. [...]. Предоставянето на право на отказ на потребителя би могло [...] да бъде неподходящо за някои услуги, при които сключването на договора предполага резервирането на капацитет, за запълването на който търговецът може да има затруднения при упражняване на правото на отказ [...].
- 4 Съгласно член 1 от тази директива:

„Целта на настоящата директива е чрез постигането на високо равнище на защита на потребителите да допринесе за правилното функциониране на вътрешния пазар, като сближи някои аспекти на законите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно договорите, сключени между потребители и търговци“.

5 Член 2 от посочената директива гласи:

„За целите на настоящата директива:

[...]

5) „договор за продажба“ означава всеки договор, по силата на който търговецът прехвърля или се задължава да прехвърли собствеността на стоки на потребителя, а потребителят заплаща или се задължава да заплати цената за тях, включително договорите, имащи за предмет едновременно стоки и услуги;

6) „договор за услуга“ означава всеки договор, различен от договор за продажба, по силата на който търговецът предоставя или се задължава да предостави услуга на потребителя, а потребителят заплаща или се задължава да заплати цената за нея;

7) „договор от разстояние“ означава всеки договор, сключен между търговеца и потребителя в рамките на организирана система за продажби от разстояние или предоставяне на услуги от разстояние без едновременното физическо присъствие на търговеца и потребителя, чрез изключителното използване на едно или повече средства за комуникация от разстояние до сключването на договора, включително и момента на сключване на договора;

[...]“.

6 Член 3 от Директива 2011/83 гласи:

„1. Настоящата директива се прилага при условията и до степента, предвидени в разпоредбите ѝ, към всички договори, сключени между търговец и потребител. [...]“.

[...]

3. Настоящата директива не се прилага за договори:

[...]

к) за услуги за превоз на пътници, с изключение на член 8, параграф 2 и членове 19 и 22;

[...]“.

7 Член 6 от тази директива, озаглавен „Изисквания за предоставяне на информация при договорите от разстояние и договорите извън търговския обект“, гласи:

„1. Преди потребителят да се обвърже с договор от разстояние или договор извън търговския обект, или от съответно предложение за сключване на договор, търговецът предоставя на потребителя по ясен и разбираем начин следната информация:

[...]

з) когато съществува право на отказ, условията, срока и начина за неговото упражняване в съответствие с член 11, параграф 1, както и стандартния формуляр за отказ, предвиден в приложение I, част Б;

[...]“.

8 Съгласно член 9, параграф 1 от посочената директива:

„Освен когато са приложими изключенията, предвидени в член 16, потребителят разполага със срок от 14 дни за отказ от договор от разстояние или от договор извън търговския обект, без да посочва причини за това и без да заплаща никакви разходи, с изключение на разходите, предвидени в член 13, параграф 2 и член 14“.

Германското право

9 Целта на член 312 и сл. от Bürgerliches Gesetzbuch („Гражданският кодекс“) е да се транспонира Директива 2011/83 в германското право.

10 Съгласно член 312 от Гражданския кодекс:

„1) Разпоредбите на глави 1 и 2 от настоящия подраздел се прилагат само по отношение на потребителските договори [...] с предмет предоставяна от търговец възмездна престация.

2) От разпоредбите на глави 1 и 2 от настоящия подраздел само параграфи 1, 3, 4 и 6 от член 312а се прилагат по отношение на следните договори:

[...]

5. Договори за услуги за превоз на пътници“.

11 Член 312d du Гражданския кодекс, чрез препращане към член 246а от Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (Закон за въвеждане на Гражданския кодекс), гласи, че при договорите от разстояние едно от задълженията на търговеца е преди сключването на договора да информира потребителя за правото на отказ и да му предостави стандартния формуляр за отказ.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

12 DB Vertrieb, част от групата Deutsche Bahn AG, продава като посредник на DB Fernverkehr AG, картите „BahnCard 25“ и „BahnCard 50“. Притежателите на тези карти могат да ползват отстъпка в размер на 25 % или на 50 % от цената на билетите за влак на DB Fernverkehr. „BahnCard 25“ може да се купи в интернет. На сайта на DB Vertrieb в интернет няма никаква информация относно правото на отказ на потребителя.

13 Петитумът на иска, предявен от Verbraucherzentrale Berlin, сдружение за защита на потребителите, е DB Vertrieb да бъде задължено да преустанови в рамките на търговските си дейности предлагането на страницата си в интернет на тази карта за отстъпка от цената, без да предоставя, преди потребителят да се обвърже с договор, информация относно правото му на отказ, както и съответния стандартен формуляр за отказ.

14 С решение от 6 юли 2017 г. първоинстанционният съд отхвърля иска. Той приема, че договорът, предмет на главното производство, е „договор за услуги за превоз на пътници“ по смисъла на член 312, параграф 2, точка 5 от Гражданския кодекс, с който е транспониран член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83. По силата на тези разпоредби посоченият договор бил частично изключен от приложното поле на тази директива и при тези обстоятелства търговецът не бил длъжен да информира потребителите за правото на отказ. Тази юрисдикция отбелязва, че предоставянето на услуга за превоз на пътник предполага наличието на синалагматично отношение с платената срещу услугата цена, като картата за отстъпка от цената давала на притежателя си правото да получи съответната престация с отстъпка от цената.

- 15 Сезирана със спора с въззивна жалба, запитващата юрисдикция, Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Висш областен съд Франкфурт на Майн, Германия), първо посочва, че според нея договорът, предмет на главното производство, попада в приложното поле на Директива 2011/83, тъй като е „договор за услуга“ по смисъла на член 2, точка 6 от нея. Като се позовава на член 57, параграф 1 ДФЕС, запитващата юрисдикция счита, че с оглед на текста и на целта на посочената директива, тя се отнася и до услугите, предоставяни на потребителите, които приемат формата на ангажимент или право, като това, разглеждано в главното производство, което дава на потребителя възможност впоследствие да се снабди с билети за превоз на пътници с отстъпка от цената.
- 16 След това тази юрисдикция припомня, че член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83 изключва частично от нейното приложно поле договорите за услуги за превоз на пътници, тъй като, както се посочва в съображение 27 от нея, тези договори са уредени от друго законодателство на Съюза или на национално равнище.
- 17 В това отношение запитващата юрисдикция смята, че макар договорът, предмет на главното производство, да не е точно за услуга за превоз на пътници, а представлява „рамков договор“, даващ възможност на потребителя да ползва отстъпка от цената при последващо сключване на договори за превоз на пътници, той все пак се включва в понятието „договори за услуги за превоз на пътници“ по смисъла на член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83. Наистина, в решение от 10 март 2005 г., *easyCar* (C-336/03, по-нататък наричано „решение *easyCar*“, EU:C:2005:150), Съдът дава широко тълкуване на понятието „договори за предоставяне на [...] транспорт“, съдържащо се в член 3, параграф 2 от Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 1997 година относно защитата на потребителя по отношение на договорите от разстояние (ОВ L 144, 1997 г., стр. 19; Специално издание на български език 2007 г., глава 13, том 4, стр. 160), отменена с Директива 2011/83.
- 18 Запитващата юрисдикция приема, че приложното поле на Директива 2011/83, доколкото се отнася до понятието „договори за услуги превоз на пътници“, е по-ограничено. При все това нищо не указва, че законодателят на Съюза е искал да ограничи приложното поле на член 3, параграф 3, буква к) от тази директива, в сравнение с това на член 3, параграф 2 от Директива 97/7, както го тълкува Съдът в решение *easyCar*.
- 19 Запитващата юрисдикция счита, че фактът, че условията относно картата за отстъпка от цената, предмет на главното производство, са включени в списъка на тарифите и в съответствие с член 12, параграф 2, първо изречение от *Allgemeines Eisenbahngesetz* (Общ закон за железниците) се контролират от компетентния надзорен орган, като неразделна част от общите условия за превоз, натежава в полза на изключването на договора, предмет на главното производство, от приложното поле на Директива 2011/83, в съответствие с член 3, параграф 3, буква к) от нея. Този вид договор бил уреден на национално равнище. Според съображение 27 от Директива 2011/83 превозът на пътници следва да се изключи от приложното ѝ поле, тъй като — в случая на обществения транспорт — е уреден на национално равнище.
- 20 При тези обстоятелства Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Висш областен съд Франкфурт на Майн) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Трябва ли член 2, точка 6 от Директива [2011/83] да се тълкува в смисъл, че обхваща и договори, чрез които търговецът не се задължава пряко да предостави услуга, а потребителят придобива правото при възложени в бъдеще услуги да получи отстъпка от цената?

При утвърдителен отговор на първия преюдициален въпрос:

- 2) Трябва ли изключването от приложното поле на договори „за услуги за превоз на пътници“ в член 3, параграф 3, буква к) от Директива [2011/83] да се тълкува в смисъл, че се прилага и към положения, при които като насрещна престация потребителят получава не непосредствено транспортна услуга, а по-скоро правото при бъдещи договори за транспортни услуги да получи отстъпка от цената?“.

По преюдициалните въпроси

По първия преюдициален въпрос

- 21 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 2, точка 6 от Директива 2011/83 трябва да се тълкува в смисъл, че понятието „договор за услуга“ включва договори, въз основа на които потребителят придобива правото да получи отстъпка от цената при сключването в бъдеще на договори за превоз на пътници.
- 22 В това отношение следва да се припомни, че на понятието „договор за услуга“ в член 2, точка 6 от тази директива е дадено широко определение — „всеки договор, различен от договор за продажба, по силата на който търговецът предоставя или се задължава да предостави услуга на потребителя, а потребителят заплаща или се задължава да заплати цената за нея“. От текста на тази разпоредба следва, че това понятие трябва да се разбира в смисъл, че включва всички договори, които не спадат към понятието „договор за продажба“.
- 23 Договорът, разглеждан в главното производство, чийто предмет е правото на потребителя да получи отстъпка от цената при закупуване в бъдеще на билети за превоз, не е относно прехвърляне на собствеността върху стоки по смисъла на член 2, точка 5 от Директива 2011/83. Поради това той спада към понятието „договор за услуга“ по смисъла на член 2, точка 6 от тази директива.
- 24 С оглед на изложените по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 2, точка 6 от Директива 2011/83 трябва да се тълкува в смисъл, че понятието „договор за услуга“ включва договорите, чийто предмет е правото на потребителя да получи отстъпка от цената при сключване в бъдеще на договори за превоз на пътници.

По втория въпрос

- 25 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83 трябва да се тълкува в смисъл, че договор, чийто предмет е правото на потребителя да получи отстъпка от цената при сключване в бъдеще на договори за превоз на пътници, спада към понятието „договор за услуги за превоз на пътници“.
- 26 За да се отговори на този въпрос, следва да се припомни, на първо място, че по силата на член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83, тя се прилага само частично по отношение на договори за услуги за превоз на пътници, така че потребителите, страни по тези договори, нямат именно право на отказ.
- 27 От практиката на Съда обаче следва, че когато текстът, който трябва да се тълкува, е част от разпоредба, която представлява дерогация от принцип или по-конкретно от норми от правото на Съюза, чиято цел е защитата на потребителите, той трябва да се тълкува стриктно (решение easyCar, т. 21 и цитираната съдебна практика).

- 28 Следователно член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83, доколкото изключва частично от приложното поле на тази директива договори за услуги за превоз на пътници, трябва да се тълкува стриктно.
- 29 Важно е на второ място да се припомни също че Съдът е постановил, че понятието „договори за [...] транспорт“ по член 3, параграф 2 от Директива 97/7, е по-широко от понятието „договори за превоз“ обичайно използвано в правните системи на държавите членки. Наистина, докато второто понятие се отнася единствено до превоза на пътници и на стоки, осъществяван от превозвача, понятието „договори за [...] транспорт“ може да се отнася до всички договори, уреждащи услугите в областта на транспорта, включително тези, които предполагат дейност, която сама по себе си не включва превоза на клиента или на стоките му, а цели да му даде възможност да осъществи този превоз (вж. в този смисъл решение *easyCar*, т. 23).
- 30 При това положение се приема, че ако престация, чрез която се изпълнява договор за наем на превозно средство, не се състои в преместването на лицата от едно място на друго място, тя все пак има за предмет на постави на разположение на потребителите средство за придвижване. От това следва, че такъв договор дава възможност за предоставяне на средство за превоз на пътници и спада към понятието за „договори за предоставяне на [...] транспорт“ (вж. в този смисъл решение *easyCar*, т. 26 и 27).
- 31 Съдът е постановил, че това тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 97/7 е в съответствие е нейната цел, а именно да се установи защита на интересите на потребителите, използващи средства за комуникация от разстояние, но също и защита на интересите на доставчиците на някои услуги, за да не понасят несъразмерните неблагоприятни последици, свързани с анулирането поради отказ на потребителя, без да заплаща никакви разходи и без да посочва причини, малко преди датата, предвидена за доставката, на услуга, довела до предварителна резервация (вж. в този смисъл решение *easyCar*, т. 28).
- 32 Доколкото разпоредбите на член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83 и тези на член 3, параграф 2 от Директива 97/7 могат да се квалифицират като еквивалентни, даденото от Съда тълкуване на последните посочени разпоредби важи също и за първите (вж. по аналогия решения от 9 март 2017 г., *Pula Parking*, C-551/15, EU:C:2017:193, т. 31 и от 19 декември 2019 г., *Darje*, C-592/18, EU:C:2019:1140, т. 29).
- 33 Поради това следва да се приеме, че понятието „договор за услуга за превоз на пътници“ по член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83 не включва договор, чийто предмет е правото на потребителя да получи отстъпка от цената при последващо сключване на договор за превоз на пътници.
- 34 Наистина, първо, обратно на договора за наем на превозно средство, предмет на делото, приключило с решение *easyCar*, договор, чийто предмет е единствено правото на потребителя да получи отстъпка от цената при бъдещо сключване на договор за покупка на билети за транспорт, не цели пряко като такъв да даде възможност за осъществяване на превоз на пътници.
- 35 Второ, както посочват всички заинтересовани лица, представили становища в хода на производството, договор, чийто предмет е правото на потребителя да получи отстъпка от цената при бъдещо сключване на договор за превоз на пътници, и договор за придобиване на билет за превоз на пътници са два различни от правна гледна точка договори, така че първият не може да се счита за неразривно свързан с втория. Наистина, придобиването на карта, даваща право на притежателя си на отстъпка от цената при покупката на билети за превоз, не предполага по необходимост последващо сключване на договор с предмет превоз на пътници като такъв.

- 36 Трето, както отбелязва Европейската комисия, съществуването на право на отказ, по силата на член 9 от Директива 2011/83, след придобиването на карта, даваща право на отстъпка от цената при последваща покупка на билети за превоз на пътници, не води за предприятието, натоварено с превоза на пътниците, до непропорционални неблагоприятни последици, сравними с тези, свързани с упражняването на право на отказ по договор за наем на превозно средство, като посочените в решение *easyCar*.
- 37 Наистина, когато с отстъпка от цената не е закупен нито един билет за превоз, при отказ потребителят получава платената сума, съответстваща на цената на тази карта, и губи правото да се ползва от отстъпка от цената при последваща покупка на билети за превоз на пътници. От друга страна, от становищата, изложени пред Съда в устната фаза на производството, се установява, че ако в срока за отказ е закупен билет с отстъпка от цената, има възможност потребителят да бъде задължен да плати разликата между цената на билета с отстъпката, получена в резултат на използването на картата за отстъпка, и цената на този билет без отстъпката.
- 38 От това следва, че по отношение на договор, чийто предмет е правото на потребителя да получи отстъпка от цената при сключване в бъдеще на договор за превоз на пътници, не се прилага изключението от правото на отказ, посочено в съображение 49 от Директива 2011/83, относно „някои услуги, при които сключването на договора предполага резервирането на капацитет, за запълването на който търговецът може да има затруднения при упражняване на правото на отказ“.
- 39 С оглед на изложените по-горе съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83 трябва да се тълкува в смисъл, че договор, чийто предмет е правото на потребителя да получи отстъпка от цената при сключване в бъдеще на договор за превоз на пътници, не спада към понятието „договор за услуги за превоз на пътници“ и поради това попада в приложното поле на тази директива, включително на нейните разпоредби относно правото на отказ.

По съдебните разноски

- 40 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (девети състав) реши:

- 1) Член 2, точка 6 от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета трябва да се тълкува в смисъл че понятието „договор за услуга“ включва договорите, чийто предмет е правото на потребителя да получи отстъпка от цената при сключване в бъдеще на договори за превоз на пътници.
- 2) Член 3, параграф 3, буква к) от Директива 2011/83 трябва да се тълкува в смисъл, че договор, чийто предмет е правото на потребителя да получи отстъпка от цената при сключване в бъдеще на договор за превоз на пътници, не спада към понятието „договор за услуги за превоз на пътници“ и поради това попада в приложното поле на тази директива, включително на нейните разпоредби относно правото на отказ.

Подписи